

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Descriptive Method) ประเภทศึกษาสำรวจ (Survey Study) เพื่อศึกษาปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคกลาง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน คือ การศึกษาหนังสือ งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเลือกตัวอย่างประชากร การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเพื่อการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร เอกสารต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสำรวจปัญหาพื้นฐานเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน โดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับครูประจำชั้น นักเรียน และผู้ปกครองของนักเรียนที่ออกกลางคันซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดนนทบุรี และจังหวัดปทุมธานี เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน แล้วรวบรวมเป็นข้อกระทงสำหรับข้อคำถามในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูประจำชั้น นักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนที่ออกกลางคัน ในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ภาคกลาง ปีการศึกษา 2534-2536 ซึ่งประกอบด้วย 4 เขตการศึกษา รวมทั้งสิ้น 25 จังหวัด ได้แก่ เขตการศึกษา 1 คือ จังหวัดนครปฐม ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร เขตการศึกษา 5 คือ จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม และสุพรรณบุรี เขตการศึกษา 6 คือ จังหวัดลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา และอุทัยธานี เขตการศึกษา 12 คือ

จังหวัดฉะเชิงเทรา จันทบุรี ชลบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี และระยอง โดยมีวิธีการเลือกตัวอย่างประชากรตามลำดับขั้นดังนี้

1. การเลือกจังหวัดของแต่ละเขตการศึกษา ผู้วิจัยทำการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์การเลือกจังหวัดที่มีจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันสูงสุดในแต่ละเขตการศึกษาของภาคกลาง ได้แก่ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม เขตการศึกษา 5 จังหวัดเพชรบุรี เขตการศึกษา 6 จังหวัดสระบุรี และเขตการศึกษา 12 จังหวัดนครนายก (ศูนย์การขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2536) (ดังตารางที่ 1)

2. การเลือกอำเภอของแต่ละจังหวัด ผู้วิจัยทำการสุ่มแบบเจาะจง โดยเลือกทุกอำเภอของแต่ละจังหวัดของเขตการศึกษา 1, 5, 6 และ 12 ที่มีโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเปิดทำการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 และมีจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันสูงสุด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม 7 อำเภอ จังหวัดเพชรบุรี 8 อำเภอ จังหวัดสระบุรี 7 อำเภอ และจังหวัดนครนายก 4 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 26 อำเภอ (ดังตารางที่ 1)

3. การเลือกโรงเรียน โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีนักเรียนออกกลางคันที่เป็นประชากรในจังหวัดนครปฐม ได้แก่ วัดเกาะวังไทร บ้านหนอง-งูเห่ล้อม บ้านหนองกะโดน วัดสระสี่มุม วัดกงลาด วัดบางพระ วัดศรีชะทอง ไทยรัฐวิทยา 4 วัดจินดาราม วัดดอนหวาย วัดมะเกลือ จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ หาดเจ้าสำราญ ไทยรัฐวิทยา 3 วัดหนองศาลา นิคมสร้างตนเอง วัดตาลกง พระพุทธบาทเขาลูกช้าง บ้านช่อง บ้านท่าแร่ บ้านบางแก้ว บ้านท่าตะคร้อ บ้านหนองปิ่นแตก จังหวัดสระบุรี ได้แก่ โรงเรียนวัดเขาจำปา (เทียนราษฎร์อุทิศ) บ้านปากข้าวสาร (บริษัทข้าวไทยจำกัดสงเคราะห์) วัดโนนสภาราม-ทับกวาง โป่งก้อนเส้า ชุมชนวัดไทยงาม วัดหนองตะเฒ่า วัดหนองสีดา วัดหนองตาบุญ โคกมะขามจั่นเสื่อสามัคคี ชุมชนบ้านกล้วย (สราญราษฎร์) วัดสวนทองรวมมิตร และจังหวัดนครนายก ได้แก่ วัดดอนยอ วัดศรีจุฬา บ้านดงวิทยาการ วัดหนองรี วัดโพธิ์แก้วเบญจธาราม วัดพรหมเพชร บ้านโคกสว่าง วัดเกาะกา วัดอรุณรังษี วัดพลอยกระจ่างศรี

ผู้วิจัยทำการสุ่มแบบเจาะจง จังหวัดละ 10 โรงเรียน โดยให้มีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานครอบคลุมทุกอำเภอในจังหวัดนครปฐม เพชรบุรี สระบุรี และนครนายก ใช้เกณฑ์การเลือกโรงเรียน ดังนี้

3.1 เป็นโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2534-2536

3.2 มีจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันทุกโรงเรียน

ดังนั้น โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะศึกษาจึงมีจำนวนรวมทั้งสิ้น 40 โรงเรียน (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนจังหวัด อำเภอ โรงเรียนจำแนกตามเขตการศึกษา

เขตการศึกษา	จังหวัด	อำเภอ	โรงเรียน
1	นครปฐม (7)	เมืองนครปฐม กำแพงแสน ดอนตูม นครชัยศรี บางเลน สามพราน กิ่ง อ.พุทธมณฑล	บ้านหนองกะโดน, วัดเกาะวังไทร วัดสระสี่มุม วัดกงลาด วัดบางพระ, วัดศิรชะทอง ไทยรัฐวิทยา 4 วัดจินดาราม, วัดดอนหวาย วัดมะเกลือ
5	เพชรบุรี (8)	เมืองเพชรบุรี เขาย้อย ชะอำ ท่ายาง บ้านลาด บ้านแหลม หนองหญ้าปล้อง แก่งกระจาน	หาดเจ้าสำราญ ไทยรัฐวิทยา 3 นิคมสร้างตนเอง วัดพระพุทธบาทเขาลูกช้าง วัดตาลกง บ้านช่อง บ้านท่าแร้ง, บ้านบางแก้ว บ้านท่าตะคร้อ บ้านหนองปีนแตก
6	สระบุรี (7)	เมืองสระบุรี แก่งคอย หนองแค หนองแซง บ้านหมอ	บ้านปากข้าวสาร (บริษัทข้าวไทย จำกัดสงเคราะห์) วัดโนนสภาราม ทับกวาง, โป่งก้อนเส้า ชุมชนวัดไทยงาม, วัดหนองตะเฒ่า วัดหนองสีดา โคกมะขามจั่นเสื่อสามัคคี

ตารางที่ 1 จำนวนจังหวัด อำเภอ โรงเรียน จำแนกตามเขตการศึกษา (ต่อ)

เขตการศึกษา	จังหวัด	อำเภอ	โรงเรียน
		หนองโดน มวกเหล็ก	ชุมชนบ้านกล้วย (สราญราษฎร์) วัดสวนทองรวมมิตร
12	นครนายก (4)	เมืองนครนายก	วัดดอนยอ, วัดศรีจุฬา บ้านดงวิทยาคาร
		บ้านนา	วัดหนองรี วัดโพธิ์แก้วเบญจอาราม
		ปากพลี	วัดพรหมเพชร วัดเกาะกา, บ้านโคกสว่าง
		องครักษ์	วัดอรุณรังษี วัดพลอยกระจ่างศรี

4. การเลือกนักเรียนที่ออกกลางคัน ผู้วิจัยทำการสุ่มแบบเจาะจง โดยใช้ขั้นตอนการเลือกนักเรียน ดังนี้

4.1 เลือกนักเรียนที่ออกกลางคันโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากโรงเรียนที่สุ่มได้ตามข้อ 3

4.2 สํารวจเอกสารของโรงเรียน คือ ทะเบียนนักเรียน โดยให้โรงเรียนหารายชื่อของนักเรียนที่ออกกลางคันในปีการศึกษา 2534-2536 โรงเรียนละเพียง 1 คน จำนวนทั้งสิ้น 40 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์โดยใช้เกณฑ์การเลือก ดังนี้

4.2.1 นักเรียนที่ออกกลางคันแต่ยังอยู่ในท้องถิ่น

4.2.2 สามารถติดต่อในการสัมภาษณ์ได้

ทั้งนี้เพราะจากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอย่างไม่เป็นทางการ พบว่า การติดตามนักเรียนเป็นไปได้ยาก เพราะนักเรียนได้ย้ายที่อยู่ เพื่อติดตามผู้ปกครองและไปประกอบอาชีพต่างภูมิลำเนา (ดังตารางที่ 2)

5. การเลือกครูประจำชั้นและผู้ปกครองของนักเรียนที่ออกกลางคัน ผู้วิจัยทำการสุ่มแบบเจาะจง โดยเลือกจากครูประจำชั้นและผู้ปกครองของนักเรียนที่ออกกลางคันที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้ครูประจำชั้นจำนวนทั้งสิ้น 40 คน และผู้ปกครองจำนวนทั้งสิ้น 40 คน (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวนนักเรียน ครูประจำชั้นและผู้ปกครองของนักเรียนที่ออกกลางคันที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขตการศึกษาและจังหวัด

เขตการศึกษา	จังหวัด	นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	ครูประจำชั้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง	ผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
1	นครปฐม	10	10	10
5	เพชรบุรี	10	10	10
6	สระบุรี	10	10	10
12	นครนายก	10	10	10
	รวม	40	40	40

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก. ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับครูประจำชั้นของนักเรียนที่ออกกลางคัน เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Unstructured Interview) และแบบปลายเปิด (Open End) โดยแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนในปัจจุบัน 5 ด้าน คือ ด้านตัวนักเรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านบริการและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านครอบครัว และด้านเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 50 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการแก้ไขและแนวทางการปฏิบัติของปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนในปัจจุบัน 5 ด้าน คือ ด้านตัวนักเรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านบริการและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านครอบครัว และด้านเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 5 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับนักเรียนที่ออกกลางคัน เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง โดยแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนในปัจจุบัน 5 ด้าน คือ ด้านตัวนักเรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านบริการและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านครอบครัว และด้านเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 50 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ปกครองของนักเรียนที่ออกกลางคัน เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้างและแบบปลายเปิด โดยแบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนในปัจจุบัน 5 ด้าน คือ ด้านตัวนักเรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านบริการและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านครอบครัว และด้านเศรษฐกิจและสังคม จำนวน 5 ข้อ

ข. ขั้นตอนการสร้างและปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนจากหนังสือ วารสาร เอกสารต่าง ๆ ตลอดจนงานศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Unstructured Interview) จำนวน 3 ฉบับ สำหรับครูประจำชั้น นักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนที่ออกกลางคัน

3. นำเครื่องมือทั้ง 3 ฉบับ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ รวม 5 ท่าน รวมทั้งท่านตรวจสอบความถูกต้อง ความยากง่ายของสำนวนภาษา การครอบคลุมเนื้อหาและความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นฉบับสมบูรณ์ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

5. นำเครื่องมือทั้ง 3 ฉบับ ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูประจำชั้น นักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนที่ออกกลางคันที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มละ 3 คน รวมเป็น 15 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาและข้อคำถาม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย

6. นำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มที่ได้สุ่มไว้แล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยมีดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดสระบุรี และจังหวัดนครนายก เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน ด้วยตนเองตั้งแต่เดือนกันยายน 2538 ถึงเดือนมกราคม 2539 ในการเก็บข้อมูลนี้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด 120 คน

สำหรับเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นของนักเรียนที่ออกกลางคัน โดยใช้เครื่องมือฉบับที่ 1 เป็นเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ประมาณคนละ 2 ชั่วโมง สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ ห้องพักครู ส่วนการสัมภาษณ์นักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนที่ออกกลางคัน โดยใช้เครื่องมือฉบับที่ 2 และ 3 นั้น ใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละ 2 ชั่วโมง สถานที่ที่ใช้ในการสัมภาษณ์กำหนดตามความสะดวกของผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น ที่บ้านหรือที่ทำงาน เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

2. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาการออกกลางคันในปัจจุบัน 5 ด้าน คือ ด้านตัวนักเรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านบริการและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านครอบครัว และด้านเศรษฐกิจและสังคม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

3. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการแก้ไข และแนวทางการปฏิบัติของสาเหตุของปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนในปัจจุบัน 5 ด้าน คือด้านตัวนักเรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านบริการและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านครอบครัว และด้านเศรษฐกิจและสังคม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น}}{\text{ความถี่ทั้งหมด}} \times 100$$

(ประคอง กรรณสูตร, 2535)